

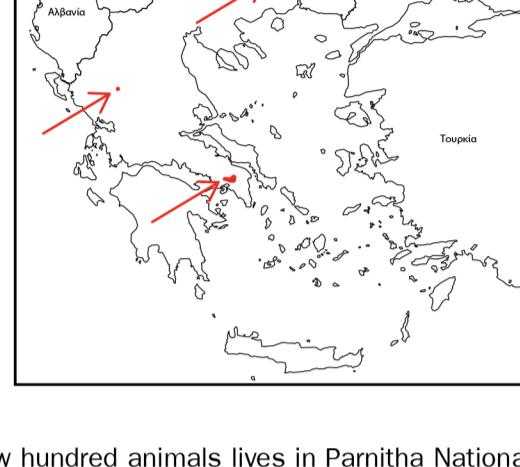
Cervus elaphus Linnaeus, 1758

Ελάφι, Red deer

■ **Κατηγορία κινδύνου στην Ελλάδα:** Κρισίμως Κινδυνεύον CR [A2ac, B1ab(i,ii,iv)]

■ **Κατηγορία κινδύνου διεθνής:** Μειωμένου ενδιαφέροντος LC

Summary: During the last decades the Red Deer in Greece has suffered a dramatic decrease in numbers and distribution. In the past it was relatively abundant in central Greece, northern Greece, and Euboea island, but gradually it was restricted only to the regions of Macedonia and Thrace. The Red Deer disappeared from Sithonia peninsula, Chalkidiki, 15 years ago and now only a remnant population of 20-30 individuals survives in the Rodopi Mountains, at the Greek-Bulgarian border. A significant population of a few hundred animals lives in Parnitha National Park, near Athens. Although the origin of this population is unclear, its enhancement by introductions from Bavaria and Serbia in the beginning of the 20th century is documented. A part of this population exhibits tame behaviour, whereas supplementary food is being offered since 2007, when a wildfire destroyed a big part of its habitat. Despite these problems, the Parnitha population of the Red Deer is of high conservation value as a potentially viable population. Finally, a very small population, around 10 animals, that was introduced by the Forest Service in Raftanaioi-Pramada, Epirus Region, still survives. The Red Deer in Greece is threatened by poaching, habitat deterioration and disturbance due to infrastructures. Given its extremely low population it has been classified as Critically Endangered species for Greece.

Εξάπλωση, πληθυσμιακά στοιχεία και τάσεις: Το ελάφι εξαπλώνεται σε ολόκληρη συεδόν την Ευρώπη, από τη Ν. Σκανδιναβία στα βόρεια μέχρι την Ιβηρική χερσόνησο, την Κορσική, την Ιταλία και τη Σαρδηνία, την ΠΓΔΜ, τη Βουλγαρία και τη Β. Ελλάδα στα νότια, εκτός από τη Φινλανδία, την Αλβανία και ορισμένα μεσογειακά νησιά. Επίσης, εξαπλώνεται στη Β. Αφρική, στις περισσότερες οροσειρές της Κ. Ασίας, στη Ν. Σιβηρία, την Άνω Ανατολή και τη Β. Αμερική. Έχει εισαχθεί σε Ιρλανδία, Χιλή, Αργεντινή, Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία (Kou bek & Zima 1999). Διακρίνονται 8 υποείδη, τα οποία παρουσιάζουν σημαντικές μορφολογικές διαφορές, κυρίως ως προς το σωματικό μέγεθος και την ανάπτυξη των κεράτων. Το *C. e. elaphus* εξαπλώνεται στη Δ. Ευρώπη, ενώ το *C. e. hippelaphus* στην Αν. Ευρώπη και τα Βαλκάνια (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας). Τα άτομα που διαβιούν στη δυτική και νότια Ευρώπη είναι πιο μικρόσωμα από εκείνα της ανατολικής και βόρειας Ευρώπης.

Στη χώρα μας το ελάφι ήταν αρκετά διαδεδομένο στο παρελθόν, κυρίως στη βόρεια και κεντρική Ελλάδα, καθώς και στην Εύβοια. Μέχρι το 1940 υπήρχε σε όλα τα δάση της Μακεδονίας και της Θράκης. Εξαφανίστηκε από την Ήπειρο τη δεκαετία του 1960, αλλά συνέχισε να επιβιώνει στην Αν. Μακεδονία και στη χερσόνησο Σιθωνίας Χαλκιδικής, όπου το 1969 αριθμούσε περισσότερα από 100 άτομα (Ποϊραζίδης &

Παράση 1992). Ο τελευταίος πληθυσμός εξαφανίστηκε σχετικά πρόσφατα. Σήμερα ο μοναδικός φυσικός πληθυσμός ελαφιού, 20-30 ατόμων, ζει στα δάση της Ροδόπης. Στην Πάρνηθα ζει σε ελεύθερη κατάσταση ένας πληθυσμός μερικών εκατοντάδων ατόμων, που προήλθε από άτομα που εισήχθησαν από τη Δανία, την πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Βουλγαρία τον περασμένο αιώνα (Αμοργιανιώτης 1997, Λατσούδης & Kret 2008). Ο πληθυσμός αυτός παρουσιάζει σε κάποιο βαθμό χαρακτηριστικά "εξημέρωσης" και υπέστη σοβαρή θνησιμότητα, όπως και σοβαρή καταστροφή του ενδιαιτήματός του κατά την πυρκαγιά του 2007. Στην Ήπειρο επιβιώνει ένας οριακός πληθυσμός, περίπου 10 ατόμων, στην παραποτάμια περιοχή των ποταμών Άραχθου και Καλαρίτικου, στην ευρύτερη περιοχή Ραφταναίων-Πραμάντων του Ν. Ιωαννίνων, από προηγούμενη εισαγωγή του Υπουργείου Γεωργίας με άτομα από το εκτροφείο Κουρί Κοζάνης (Σφουγγάρης 2002). Έχει εισαχθεί στη εκτροφεία Χρυσοπηγής Σερρών, Ιεράς Μονής Αγάθωνος Λαμίας, Καλουσίου Πάτρας, Κουρίου Κοζάνης και Ι.Μ. Βιοσαρίων Τρικάλων (Παπαγεωργίου 1990). Ο πληθυσμός που είχε εισαχθεί στην Ελεγχόμενη Κυνηγετική Περιοχή Κόζιακα Τρικάλων δεν υφίσταται πλέον.

Οικολογία: Το ελάφι είναι το μεγαλύτερο φυτοφάγο της χώρας μας και έχει χρώμα καφέ-κοκκινωπό το καλοκαίρι και σκούρο καφέ το χειμώνα. Κέρατα φέρει μόνο το αρσενικό. Σχηματίζει αγέλες, ομόφυλες ή μικτές, ανάλογα με την πλικία των ζώων και τη φάση του αναπαραγωγικού του κύκλου (Clutton-Brock *et al.* 1982). Είναι είδος πολυγαμικό, η περίοδος του οίστρου συνήθως διαρκεί από 15 Σεπτεμβρίου έως 15 Οκτωβρίου και το θηλυκό μετά από εγκυμοσύνη 8 μηνών γεννά συνήθως ένα μικρό γύρω στον Μάιο. Προτιμάει μικτά δάση πλατύφυλλων-κωνοφόρων ειδών, χωρίς υπόροφο και με πολλά διάκενα και παραποτάμιες και αλπικές περιοχές, μακριά από ανθρώπινες δραστηριότητες. Τρέφεται με βλαστούς, οφθαλμούς, φύλλα και καρπούς θάμνων και δέντρων, καθώς και με πόες (Παπαγεωργίου 1990). Ανάλογα με την εποχή του έτους είναι δυνατό να μετακινείται σε διάφορα υψόμετρα (Schmidt 1992). Το μέγεθος του ζωτικού του χώρου κυμαίνεται από 2.500-10.000 στρέμματα, με το μικρότερο μέγεθος σε μεσογειακά ενδιαιτήματα (Carrranza *et al.* 1991, Catt & Staines 1987).

Απειλές: Το ελάφι στην Ελλάδα βρίσκεται στα πρόθυρα της άμεσης εξαφάνισης. Ο οριακός φυσικός πληθυσμός της Ροδόπης πιθανόν να μην είναι βιώσιμος βραχυπρόθεσμα. Το ίδιο ισχύει και για τον εισαχθέντα πληθυσμό της Ήπειρου. Ο πληθυσμός της Πάρνηθας, με την προϋπόθεση της εφαρμογής κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων, μπορεί να επιβιώσει. Η σημαντικότερη απειλή για όλους τους πληθυσμούς είναι το παράνομο κυνήγι και δευτερευόντως η υποβάθμιση του ενδιαιτήματος και η οχληση εξαιτίας ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Μέτρα διατήρησης που υπάρχουν: Απαγορεύεται το κυνήγι του σύμφωνα με το Δασικό Κώδικα. Το μεγαλύτερο τμήμα των πληθυσμών του στη Ροδόπη και στην Πάρνηθα βρίσκεται μέσα σε περιοχές του δικτύου Natura 2000, ενώ η Πάρνηθα είναι επίσης Εθνικός Δρυμός. Ένα μέτρο, όχι επαρκές από μόνο του, είναι η διατήρηση μικρών πληθυσμών σε κρατικά εκτροφεία. Περιλαμβάνεται επίσης στο παράτημα III της Σύμβασης της Βέρνης, σύμφωνα με την οπία, ως μέλος της οικογένειας *Cervidae*, υπόκειται σε δράσεις προστασίας και εφαρμογής ειδικών διαχειριστικών πρακτικών.

Μέτρα διατήρησης που απαιτούνται: Άμεσο μέτρο για τη διατήρηση του είδους αποτελεί η αποτελεσματική προστασία και διαχείριση του φυσικού πληθυσμού της Ροδόπης, καθώς και αυτών της Ήπειρου και της Πάρνηθας. Επίσης, για την αποτροπή της εξαφάνισης του είδους από την Ελλάδα, απαιτείται ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης, τηρουμένων των σύγχρονων επιστημονικών αρχών, που θα περιλαμβάνει την επανεισαγωγή του σε περιοχές της προηγούμενης εξάπλωσής του (Κεντρική Ελλάδα, Ήπειρο, Μακεδονία, Θράκη), αρχικά σε βιώσιμους πληθυσμιακούς πυρήνες.

Θανάσης Σφουγγάρης